

VÖSZB_2015_04_04
Budapest, 2015. december 7.

SZAKBIZOTTSÁGI ÜLÉS

Forster Központ
Budapest, 2015. december 7. 10:00

A napirend 4. pontja:

Szakbizottsági állásfoglalás kialakítása „Hollókő Ófalu és környezete” világörökségi helyszín Torockóval (Rimetea) való bővítéséről

ÖSSZEFOGLALÁS

Ez a dokumentum összefoglalja Torockó (Rimetea) és Hollókő világörökségi listára történő együttes jelölésének szempontjait és az ennek érdekében tett eddigi lépéseket.

A 14. pontban tett *döntéstervezetében* javaslatot tesz a hagyományos életforma kereteit őrző települések sorozatának több településre kiterjesztett jelölését előkészítő következő lépés megtételére.

Világörökségi Főosztály

Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ
1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1., Tel.: (06 1) 225 4884

www.vilagorokseg.hu

TOROCKÓ - HOLLÓKÓ falvak együttesének világörökségi jelölése

1. Rimetea (Torockó) Hollókő Ófaluval együtt történő jelölésével egy olyan határon átívelő kettős világörökségi helyszín jöhet létre, melyben kiemelkedő egyetemes értéként az adott térségre jellemző hagyományörző életforma maradt fenn a történelmi településszerkezetű faluban.

A két falu lényegi azonosságokat mutat, ezzel érzékletesen bemutatva a térség kultúrájának egységes vonásait:

1. Mindkét településen fennmaradt a XX. századi agrárforradalom előtti állapotában megőrzött építészeti keretek között folytatódó falusi életforma.
 2. A településszerkezet a telekosztás kialakulása és a földhasználat szempontjából sok azonosságot mutat.
 3. Hasonló a házak elrendezése. A magasra épített kőlabazatos alapincézett forma, a tornácos kialakítás.
 4. Azonosság a középkori várromok közelsége,
 5. a település természeti környezetével, völgyfaluként kialakult szerves kapcsolata,
 6. a népviselet és hagyományok megőrzése.
2. A helyi etnikai, természeti, gazdasági viszonyok által átszínezve megjelenő két élő település összevetése segíti a megőrizni kívánt kiemelkedő egyetemes érték lényegi megragadását.

Formai eltéréseket fedezhetünk fel:

1. az eltérő gazdálkodási módokból adódóan,
 2. a tájegységre jellemző díszítésekben, mely megfigyelhető az épületdíszítés, a tárgyi kultúra, a népviselet és a verbális vonatkozások területén,
 3. valamint a torockói ércbányászatból adódó anyaghasználatban.
3. A formai eltérések a két falu népi építészeti emlékeinek átfogóbb elemzésére is lehetőséget adnak.

Az együttes védelem esetén a fenntarthatóságot elősegítő lehetőségek:

1. A két falu döntéshozói már felvették egymással a kapcsolatot a falvak fenntartásával, a turizmussal és a két falu együttes védelmével kapcsolatos kérdések megbeszélése érdekében.
2. A hasonló jellegű és léptékű helyszín jó alapot teremt a hatékony tapasztalatcserére.
3. A Hollókőn tervezett falugondnokság mintája és tanulságai Torockón is alkalmazhatóak.
4. Lehetőség van a médiában a közös megjelenésre és egymás értékeinek az egyes falvakat meglátogatókkal történő kölcsönös megismertetésére.

Világörökségi Főosztály

Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ
1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1., Tel.: (06 1) 225 4884

www.vilagorokseg.hu

A jelölés előzményei

4. Az 1996-ban megszülető Torockó Értékvédő Program kitűzött célja kezdetektől fogva a világörökségi címre történő pályáztatás. E célból 2002-2003-ban az akkori követelményeknek megfelelően a program költségvetéséből elkészült Torockó világörökségi pályáztatását célzó 10 kötetes szakmai dokumentáció. Sajnos politikai akarat hiányában a jelölés, mely Románia kormánya hatáskörébe tartozik, nem valósult meg. A román Művelődésügyi Minisztérium a Várományosi listára való felterjesztést többször napirendre tűzte, majd elhalasztotta. 2011-ben Torockó Hollókő Önkormányzatával testvérvárosi kapcsolat kialakítását kezdeményezte, annak elősegítésére, hogy a Várományosi listára Torockó Hollókő Ófalu kiterjesztéseként kerüljön fel.
5. 2011 novemberében vette kézhez a KÖH Magyar-magyar Társadalmi Kapcsolatok Osztálya a Dr. Réthelyi Miklós miniszter úrnak címzett levelet, melyben Kelemen Hunor, az akkori romániai kulturális és örökségvédelmi miniszter tolmácsolta Torockó önkormányzatának javaslatát, miszerint – tekintettel Hollókő és Torockó építészeti örökségének több ponton hasonló, és egyben kiegészítő jellegére – támogatást kér ahhoz, hogy Hollókő világörökségi helyszín kiterjesztéseként terjessze fel Románia Torockót a Világörökség listára.
6. 2011. november 25-i KÖH - VÖMNB Titkársági állásfoglalásban kijelentette, hogy üdvözöli és támogatja Románia, mint a Világörökség Egyezmény Részes Állama kezdeményezését a *Hollókő Ófalu és táji környezete* – 1987-ben a Világörökség listára felvett – helyszín bővítése tárgyában. Véleménye szerint a jelölés attól lenne egyedi, hogy a világörökségi helyszín földrajzilag nem vele összefüggő területtel bővülne. A torockói bővítéshez szükséges következő lépés az ottani helyszínek a Román Köztársaság Világörökségi Várományos listájára való felvétele. Ez alapján lehet a hollókői helyszín bővítéséhez szükséges szakmai egyeztetéseket és együttműködést állami szinten megkezdeni.
7. A felterjesztést 2012-ben a román Művelődési Minisztérium illetékes szakosztálya megtette és Torockó Hollókő kiterjesztéseként felkerült a román Várományosi listára.
8. Hasonló értelmű állásfoglalás fogalmazódott meg Martonyi János külügyminiszter Titus Corlăţean román külügyminiszterrel folytatandó 2012. szeptember 20-i budapesti tárgyalásaihoz: a korábbi állásfoglalás megismétlésével.
9. Hegedűs Csilla, Románia Kulturális Minisztériumának államtitkára a Külgazdasági és Külügyminisztérium Nemzetközi Szervezetek és Emberi Jogok Főosztályára címzett levelében ismét felvetette azt, hogy nagy segítség lenne számukra, ha a Torockóval hasonló

Világörökségi Főosztály

Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ
1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1., Tel.: (06 1) 225 4884

www.vilagorokseg.hu

adottságokkal rendelkező Hollókő egykori pályázati dokumentációját, illetve aktualizált kezelési tervét megkaphatnák. Erről 2014. június 23-i keltezéssel kapott levelet a Forster Központ Világörökségi Főosztálya Szentgyörgyi Zoltán minisztériumi főosztályvezető úrtól, mely levélben javaslat szerepel a szakmai együttműködések fejlesztési lehetőségeinek további vizsgálatára, akár egymás jelöléseinek támogatása útján is.

10. 2014. június 27-én a Forster Központ Világörökségi és Nemzetközi Főosztálya jelezte, hogy örömmel áll rendelkezésre világörökséget érintő, két ország közötti szorosabb szakmai együttműködésre, a szakmai tapasztalatok megosztására és megküldte Hollókő Ófalu és környezete világörökségi helyszínre 2004-ben készített kezelési tervét, az 1987-es felterjesztési dokumentációt.
11. Ezt követően 2014 júliusában magyar-román kétoldalú együttműködés tárgyában érkezett a Forster Központ Világörökségi és Nemzetközi Főosztályára a Tárcától megkeresés, melyre a következőket írta válaszul:

„Javasoljuk ugyanakkor annak is megvizsgálását, hogy a torockói helyszín és táji környezete önálló helyszínként kerüljön felterjesztésre tekintettel arra, hogy saját értékei is elegendőek lehetnek a „kiemelkedő egyetemes érték” (a Világörökség listára vétel egyik feltétele) bizonyításához továbbá, hogy a nemzetközi sorozatjelölések tekintetében a közelmúltban egyre szigorúbbak az elvárások. Természetesen magyarországi szakértők önálló torockói felterjesztés esetén is készek szakmai támogatást nyújtani.

A torockói bővítéshez szükséges következő lépés az ottani helyszínnek a Románia Világörökségi várományos listájára való felvétele, ez a feltétel 2012-ben teljesült. Ez alapján lehet a hollókői helyszín bővítéséhez szükséges szakmai egyeztetéseket és együttműködést állami szinten megkezdeni. Egy ilyen együttműködés során lehet pontosabban meghatározni a bővítés koncepcióját, alkalmazkodva az UNESCO Világörökség Bizottság elvárásaihoz, a jelenleg épp átalakulóban levő globális és regionális trendekhez (regionális egyensúly, kiegyensúlyozott Világörökség lista, stb.). A bővítési kezdeményezés további szakmai kidolgozásának azt is szem előtt kell tartania, hogy a régióban esetleg milyen más település illeszthető még ebbe a koncepcióba valamint, hogy a kibővített helyszín közös kezeléséről is gondoskodni kell.”

12. 2015 márciusában Hegedüs Csilla, az RMDSZ kulturális főtitkár-helyettese és Románia korábbi kulturális minisztere felkereste Rétvári Bence államtitkár urat az EMMI-ben Torockó Világörökségi Listára való jelölésével kapcsolatban. Márciusban kelt levelében, a Forster Központ Világörökségi és Nemzetközi Főosztálya rövid összefoglalást követően a következő szakmai javaslatokat tette:

FORSTER
KÖZPONT

Világörökségi Főosztály

Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ
1014 Budapest, Táncsics Mihály utca 1., Tel.: (06 1) 225 4884

www.vilagorokseg.hu

Jelenlegi álláspont

13. Álláspontunk valamelyest módosult az eltelt 4 év során azt követve, hogy:

1. elértük a minimális célt, Hollókő és Rimetea (Torockó) várományos listára vételét;
 2. az elmúlt időszakban szigorodtak a határon átvélő illetve nemzetközi sorozathelyszínekkel kapcsolatos elvárások, ld. különösen a Világörökség Bizottság 34. ülészakán hozott döntést (34 COM 9B <http://whc.unesco.org/en/events/1097>).
- Ezek alapján úgy ítéljük meg (ezért a fenti óvatosabb megfogalmazások), hogy Hollókő Torockóval való kiterjesztését kevésbé érdemes hangsúlyozni, inkább Torockó önálló felterjesztését célszerű előtérbe helyezni, tekintettel arra, hogy így nagyobb az esélye a Világörökség listára kerülésre. Ezért szakmai javaslatunk a következő:
 - Továbbra is **nyitottak vagyunk Torockó témájában a szakmai együttműködésre**, például a felterjesztési dokumentáció elkészítésével, a kezelési tervekkel, valamint egyéb világörökségi témákkal kapcsolatos szakmai tapasztalataink megosztására. Amennyiben a hollókői helyszín bővítése felé mozdulunk el, akkor a további szakmai konzultációk során pontosabban kell meghatározni a bővítés koncepcióját- alkalmazkodva az UNESCO Világörökség Bizottság fentebb jelzett, sorozathelyszínekkel kapcsolatos szigorúbb elvárásaihoz, valamint a jelenleg épp átalakulóban levő globális és regionális trendekhez. (regionális egyensúly, kiegyensúlyozott Világörökség lista, stb.) Emellett azt is szem előtt kell tartanunk, hogy a régióban esetleg **milyen más település illeszthető még ebbe a koncepcióba**, továbbá azt, hogy a **kibővített helyszín közös kezeléséről** is gondoskodni kell.
 - A fentiek mellett érdemes megragadni ezt a lehetőséget arra, hogy **az együttműködést kiterjesszük a hagyományos / népi építészet, (kis)település- szerkezet, tájhasználat tágabb tematikájára**. Kiterjedhetne ez az építészeti, műemléki tematikán túl, de azzal nagyon szorosan összefüggő környezeti, fenntarthatósági, gazdasági, társadalmi szempontokra is (hagyományos tájhasználat, helyi identitás és kötődés, demográfia, falusi turizmus, helyi termék, marketing, közösségi részvétel, stb.).

14. Döntéstervezet/VÖSZB_2015_04_04

A szakbizottság

1. *áttekintve* Torockó és Hollókő világörökségi listára történő együttes jelölésének szempontjait és az ennek érdekében tett eddigi lépéseket;
2. *tudomásul veszi*, hogy az UNESCO 2012. utáni döntései megszigorították a sorozatfelvétel feltételeit. Így a kezdeményezés, ebben a formában nem vezetne sikeres világörökségi jelöléshez. Ezért;
3. *javasolja* a Miniszternek, hogy kezdeményezze a román félnél a térségben hasonló, a hagyományos életforma kereteit őrző települések sorozatának közösen történő összeállítását.